

REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Glebov, I., 1923. Cennost' muzyki, *De Musika*. Pt., s. 19–20.
2. Horbenko, S.S., 2007. Istoriia humanizatsii muzychnoi osvity ditei shkilnoho viku, *Navchalnyi posibnyk dlia studentiv VNZ, Kamianets-Podilskyi*, 347 s.
3. Kolomic, G.G., 2007. Cennost' muzyki (filosofskij aspekt), *Monografija*, Moskva, 536 s.
4. Mazel', L.A., 1991. O prirode i sredstvakh muzyki, *Teoreticheskij ocherk*, Moskva, 80 s.
5. Masol, L., 2004. Kontsepsiia khudozhno-estetychnoho vykhovannia uchniv u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh. *Informatsiinyi zbirnyk Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, № 10*, s. 4–9.
6. Medushevskij, V.V., 2001. Duhovno-nravstvennoe vospitanie sredstvami muzykal'nogo iskusstva: srednjaja shkola, *Prepodavatel', № 6*, s. 12–20.
7. Myropolska, N., 2000. Khudozhnia kultura osobystosti, *Mystetstvo ta osvita, № 3*, s. 40–43.
8. Mykhailychenko, O.V., 2007. Muzychno-estetychne vykhovannia ditei ta molodi v Ukraini (retrospektyvno-teoretychnyi aspekt), *Monohrafiia*, Sumy, 356 s.
9. Oleksiuk, O.M., Tkach, M.M., 2004. Pedagogika dukhovnoho potentsialu osobystosti: sfera muzychnoho mystetstva, *Navchalnyi posibnyk*, Kyiv, 264 s.
10. Pliachenko, T.M., 2015. Aksiologichna nastanova yak skladova kompetentnisnoi modeli vchytelia muzychnoho mystetstva, *Dukhovnist osobystosti v systemi mystetskoj osvity*, Kyiv, s. 17–26.
11. Filosofiia, 2004. *Pidruchnyk dlia vyshchoi shkoly za zah. red. V.H. Kremenia, M.I. Horlacha*. Kharkiv, 736 s.
12. Shherbakova, A.I., 2000. Aksiologicheskij podhod k muzyke i muzykal'no-pedagogicheskomu obrazovaniju, *Problemy i perspektivy pedagogicheskogo obrazovanija v 21 veke*. Moskva, S. 15–25.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-28-244-254>

УДК 378.051.4.011.3

Демчик Катерина Іванівна,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,

Кам'янець-Подільський, Україна.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4269-420X>

demchuk@kpnpu.edu.ua

ПРАКТИКО ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Статтю присвячено актуальній на сьогодні проблемі фахової підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти під час проходження ними навчальної педагогічної практики. З'ясовано трактування сутності та значення поняття «педагогічна практика» як «способу вивчення освітнього процесу на основі безпосередньої участі в ньому практикантів», що є досить узагальненим і вузьким. Проаналізовано нормативну та навчально-методичну базу дослідження питання фахової підготовки майбутніх вихователів дітей раннього та молодшого дошкільного віку. Виявлено, що у фаховій підготовці

майбутніх вихователів дітей дошкільного віку побутує практика використання зарубіжного досвіду, тобто спадщини видатних педагогів минулого (М. Монтессорі, Р. Штейнера, Ф. Фребеля). Акцентовано увагу на важливості забезпечення особистісно орієнтованого, всебічного, безперервного та творчого аспектів підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Детально розглянуто вміння, якими повинен володіти студент-практикант на період проходження навчальної педагогічної практики відповідно до програми, розробленої з дотриманням вимог Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Вказано на доцільність глибшого розгляду організації та методичного керівництва проходження здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти навчальної педагогічної практики в сучасних закладах дошкільної освіти. У публікації розглянуто особливості виготовлення студентами-практикантами посібника з розвитку сенсорики дітей раннього та молодшого дошкільного віку, розглянуто їхні помилки та подано методичні рекомендації до виготовлення його з дотриманням вимог до наочності цього виду. Здійснено припущення подальших наукових досліджень окремих аспектів проблеми підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Ключові слова: бакалавр; вихователь; заклад дошкільної освіти; навчальна педагогічна практика; освітнє середовище; професійна компетентність.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Сучасні зміни в суспільстві ХХІ ст. та в галузі освіти зокрема, відкривають нові орієнтири для підготовки фахівців, які повинні мати не лише професійні знання, але й бути компетентними у власній педагогічній діяльності. Їхній професіоналізм має базуватися на засвоєних уміннях та навичках роботи з дітьми певної вікової категорії (в нашому дослідженні – з дітьми раннього та дошкільного віку), а також на сформованих у них компетентностях. Ознаками професіоналізму педагога є також уміння усвідомлювати поставлені перед ним освітні завдання, підбір і застосування методів для їхнього вирішення, формулювання методології для діагностики, прогнозування й оцінювання отриманих результатів.

З огляду на сучасні вимоги до майбутнього педагога закладу дошкільної освіти (ЗДО), у Стандарті вищої освіти України підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [1] чітко окреслені загальні та спеціальні компетентності випускника ЗДО, які є орієнтиром для успішного формування в майбутніх вихователів дітей дошкільного віку професійних якостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні професійна компетентність педагога ЗДО є запорукою ефективності його роботи як вихователя, тому цю проблему як науково-дослідну визначено в багатьох закладах вищої освіти (ЗВО), наукових інститутах різних рівнів тощо. Потужний потенціал науковців (Л. Артемова, Е. Белкіна, А. Богущ, Н. Бахмат, Г. Беленька, Н. Гавриш, О. Кононенко, К. Крутій, В. Нестеренко, Т. Поніманська та ін.) здійснили та продовжують і далі науково обґрунтувати різні аспекти професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО, які представлені у їхніх працях. Так, наприклад, Г. Беленька, низку досліджень присвятила підготовці вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці [2; 3; 14]. Н. Бахмат присвятила дослідження проблемі використання інформаційно-комунікаційних технологій і хмаро орієнтованого середовища в підготовці майбутніх

вихователів ЗДО [4; 5]. Т. Поніманська спрямувала свої наукові дослідження на використання ігрових методів у професійній підготовці педагога та гуманістичній спрямованості майбутніх вихователів дітей дошкільного віку [6; 7].

У процесі аналізу наукових і навчально-методичних джерел із проблеми фахової підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку виявлено, що певною мірою використовується й зарубіжний досвід – педагогічна спадщина М. Монтесорі, Р. Штейнера, Ф. Фребеля тощо. Водночас, зміст і методика підготовки педагогів ЗДО відображаються в наукових дослідженнях досить широко, хоча існує практика сучасних вихователів адаптації, визначення можливостей авторської інтерпретації та поширення ними використання зарубіжних освітніх систем минувшини або поєднання їх із сучасними технологіями. Так, наприклад, науковці Л. Петухова й О. Анісімова, досліджуючи проблему практико-орієнтованого підходу до підготовки майбутніх фахівців дошкільної галузі, запропонували ввести в науковий обіг поняття «фребельпедагогіка» як «розділ педагогічної науки про зміст, форми й методи розвитку, навчання та виховання, передачі соціального досвіду від педагога до вихованця» [8, с. 75]. Значну увагу у своїх наукових працях вони приділяють використанню історико-педагогічних ідей Ф. Фребеля в підготовці майбутніх вихователів ЗДО.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті – окреслити вектори фахової підготовки сучасних педагогів закладів дошкільної освіти під час проходження ними навчальної педагогічної практики в групах раннього віку; акцентовано увагу на професійних компетентностях студентів бакалаврату, які в них формуються в процесі виконання завдань, визначених у програмі навчальної педагогічної практики.

З урахуванням мети статті, сформульовані **завдання** дослідження:

1) проаналізувати стан проблеми практико орієнтованої підготовки майбутніх вихователів в освітньому середовищі закладу вищої освіти в сучасній психолого-педагогічній літературі;

2) встановити міжпредметні зв'язки та чинники впливу на фахову підготовку сучасних педагогів закладів дошкільної освіти в процесі проходження ними навчальної педагогічної практики;

3) визначити особливості та запропонувати шляхи ефективності практичної підготовки майбутніх вихователів у контексті сучасних вимог освітнього простору.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Загальновідомо, що в будь-якому ЗВО, який здійснює професійну підготовку фахівців дошкільної освіти, обов'язковим компонентом її є педагогічна практика. Перш, ніж розглядати специфіку навчальної педагогічної практики як необхідного складника фахової підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, варто з'ясувати сутність і значення цього поняття. Отже, довідкова література трактує *педагогічну практику* як «спосіб вивчення освітнього процесу на основі безпосередньої участі в ньому практикантів» [9, с. 201], а мету її подає як «вироблення в студентів умінь і навичок, необхідних для майбутньої педагогічної діяльності, закріплення теоретичних знань, навчання застосовувати їх у педагогічній практиці» [9, с. 201].

Варто зауважити, що в програмі навчальної педагогічної практики (І модуль) [10] досить детально прописані завдання, спрямовані на вироблення вищевказаних умінь і навичок у майбутніх педагогів ЗДО. Крім того, у цьому навчально-методичному посібнику

також подано методичні рекомендації до програмових завдань, які проілюстровано в додатках до програми практики, що є позитивним у випадку полегшення проходження студентами-практикантами цього виду практики.

Як зазначає Г. Беленька, «для сучасних студентів вищих навчальних закладів характерна самостійність мислення, активність і впевненість у своїх силах. Вони здатні до продукування нових ідей, і більш схильні до отримання навчальної інформації через практико-орієнтовані дії, аніж через вивчення теоретичних джерел» [11, с. 21]. Саме це й пояснює потребу в проходженні навчальної педагогічної практики майбутніми вихователями в різних вікових групах закладів дошкільної освіти. Суттєво, що спочатку, працюючи з дітьми раннього або молодшого дошкільного віку (як це визначено програмою навчальної педагогічної практики [10]), далі – з дітьми середнього та старшого дошкільного віку, студенти здатні будуть до професійного зростання як педагога, здобуватимуть ті компетентності, які визначені в Стандарті вищої освіти України підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [1].

У програмі навчальної педагогічної практики чітко окреслено, що «студент-практикант повинен володіти такими вміннями (Рис. 1): конструктивно-планувальними, комунікативно-навчальними, організаторськими, розвивально-виховними, дослідницькими» [10, с. 7–8], які між собою взаємопов'язані.

Рис. 1. Уміння студента-практиканта, необхідні для проходження навчальної педагогічної практики

Сутність конструктивно-планувальних умінь полягає в тому, що студент-практикант повинен вміти планувати спостереження за процесом адаптації дітей раннього віку до освітнього процесу в ЗДО [10, с. 7]. Тобто мається на увазі вміти ставити чітку мету, цілеспрямовано відбирати засоби, методи та прийоми організації освітнього процесу. Крім того, до цієї категорії умінь належать також здійснення календарного планування освітньо-виховної роботи та режимних процесів групи, за якою закріплюється студент-практикант на період проходження навчальної педагогічної практики.

Варто зауважити, що студентів-практикантів, як майбутньому вихователю, вдосконалення таких умінь потрібне також у процесі складання комплексів вправ ранкової гімнастики та гімнастики пробудження. Водночас, під час узагальнення результатів практики та оформленні звітної документації відповідно до вимог програми конструктивно-планувальні вміння також потрібні, оскільки за період практики студент-практикант збирає значну кількість документації, методичних розробок, посібників, які потрібно систематизувати.

Загальновідомо, що ефективність та успішність освітнього процесу в ЗДО досягається в тісному взаємозв'язку всіх учасників цього процесу (Рис. 2).

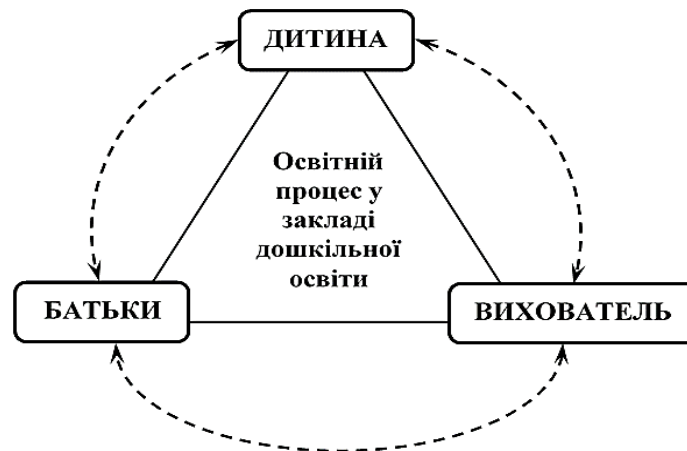

Рис. 2. Модель взаємозв'язку учасників освітнього процесу в закладі дошкільної освіти

Зважаючи на вказаний чинник, студенти-практиканти повинні володіти комунікативно-навчальними вміннями [10, с. 7]. Тобто вони мають бути готовими (як психологічно, так і методично) до підтримання загальнонавчальних контактів «вихователь-дитина», «дитина-вихователь», «дитина-дитина», «вихователь-батьки», «батьки-вихователь». Здобуття таких умінь і навичок забезпечене вивченням студентів навчальних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Дошкільна педагогіка», передбачених навчальним планом підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта.

Під час проходження студентами навчальної педагогічної практики комунікативно-навчальні вміння також вкрай потрібні для проведення консультацій для батьків щодо адаптації дітей до умов ЗДО. Варто зазначити, що сучасні батьки потребують консультативної підтримки, чітких рекомендацій для допомоги дитині пройти якомога легше адаптаційний період у ЗДО.

З урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей раннього віку майбутні вихователі застосовують комунікативно-навчальні вміння також і в процесі визначення об'єктів контролю за різними видами діяльності дітей (самостійною, ігровою, навчальною тощо). Водночас, вони повинні помічати, аналізувати (визначати характер складності) та виправляти помилки під час освітнього процесу закладу дошкільної освіти [10, с. 7].

Практико орієнтована підготовка майбутніх вихователів передбачає застосування ними організаторських умінь під час роботи з дітьми раннього та молодшого дошкільного віку. До цього належить поєднання різних форм роботи з дітьми раннього віку в період їхньої адаптації до умов освітнього процесу ЗДО. Це можуть бути ігри різних видів, спостереження, ігрові заняття, спільна з педагогом-наставником інсценізація казки тощо. Крім того, у процесі організації та проведення ігрової діяльності дітей студенти-практиканти мають нагоду не лише проявити свої організаторські здібності, але й варіювати використання різних видів ігор під час режимних процесів та поза ними.

Фахова підготовка бакалаврів дошкільної освіти передбачає опанування ними теорії та методик дошкільної освіти, тому організаторські вміння студентам-практикантам

потрібні для визначення доцільності тих чи інших методів, а також уміння використовувати їх для адаптації дітей раннього та молодшого дошкільного віку до ЗДО загалом.

У Державному стандарті дошкільної освіти (Базовому компоненті дошкільної освіти України) зазначено, що «в умовах глобалізаційних змін на часі модернізація змісту дошкільної освіти, гуманізація її цілей та принципів, переорієнтація на розвиток особистості дитини як основний ресурс, що визначає поступальний рух суспільства [12, с. 4]. Отже, особистісно-орієнтована модель дошкільної освіти вимагає від студентів-практикантів володіння *розвивально-виховними вміннями*. Передовсім це їм допоможе «формувати та розвивати різні сфери особистості дітей раннього та молодшого дошкільного віку (інтелектуальну, емоційну, пізнавальну) [10, с. 8]. Водночас, майбутні вихователі повинні вміти «розвивати особистісні риси дошкільника: духовну, морально-етичну, художньо-естетичну, патріотичну, фізичну, трудову тощо» [10, с. 8]. Загалом розвивально-виховні вміння дадуть змогу студентам практикантам, як майбутнім вихователям, реалізовувати освітні завдання не лише під час режимних процесів ЗДО, але й під час різних заходів (розваг, свят, флеш-мобів, конкурсів тощо).

Підготовка майбутніх вихователів в освітньому середовищі ЗВО передбачає володіння студентами-практикантами *дослідницькими вміннями в процесі* проходження навчальної педагогічної практики. Варто зауважити, що мається на увазі використання їхніх знань і вмінь, здобутих під час вивчення навчальних дисциплін «Дошкільна педагогіка», «Основи наукових досліджень». Тобто, майбутні вихователі мають бути готовими до вивчення стану адаптації дітей раннього віку до умов освітнього процесу закладу дошкільної освіти. Упродовж усього терміну практики студенти-практиканти спостерігають, аналізують та узагальнюють досвід педагогів закладу дошкільної освіти [10].

Під час проходження навчальної педагогічної практики студенти-практиканти здійснюють методичний аналіз розвивального середовища групи та навчально-методичного забезпечення ЗДО. Зазначене можна розглядати з різних сторін: з одного боку, у них ще недостатньо сформовані якості, притаманні, наприклад, методиста ЗДО, щоб оцінити розвивальне середовище групи та навчально-методичне забезпечення, а з іншого – мета цього виду практики й полягає в оволодінні студентами-практикантами компетентностями педагога ЗДО, які надалі будуть вдосконалюватися й поповнюватися новим професійним досвідом.

Крім педагогічних завдань навчальної педагогічної практики програмою передбачене проведення психолого-педагогічного спостереження за дитиною раннього та молодшого дошкільного віку й узагальнення його результатів. Базовими знаннями, вміннями та навичками студенти оволодівають після завершення вивчення дисциплін «Психологія», «Дитяча психологія» відповідно до навчального плану підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта.

Зазначимо, що на сьогодні формулювання «пасивна практика» не використовується, оскільки починаючи з перших днів проходження навчальної педагогічної практики, студенти включаються в роботу групи, за якою прикріплюються на період практики. Тому формування вище зазначених умінь у студентів відбуватиметься в процесі безпосереднього спілкування з дітьми, вихователем, методистом та директором ЗДО.

Окрім того, варто зауважити, що немає чіткого розмежування за днями чи певним часом, коли формуватимуться ті чи інші вміння в студентів-практикантів, оскільки це відбувається комплексно. Так, з перших днів ознайомлення з базою практики, її

адміністрацією та педагогічним колективом, віковою групою, за якою закріплюється студент-практикант, та вихователями, які працюють у ній тощо, майбутнім педагогам у галузі дошкільної освіти потрібно буде оволодівати цілою низкою вмінь, що будуть основою формування професійної компетентності вихователя.

Професійну компетентність педагога закладу дошкільної освіти Г. Беленькою охарактеризовано як «здатність виконувати професійні завдання діяльності на основі фахових знань і умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, з-поміж яких провідними є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатія та комунікативність [14, с. 23]. Науковець окреслила структурні компоненти професійної компетентності вихователя – мотиви, системні знання, фахові уміння та професійно значущі якості особистості [1, там саме]. Отож, можна із впевненістю сказати, що такі компетентності майбутні педагоги ЗДО можуть здобути під час педагогічної практики на 2 – 4 курсах, де базами і є ці освітні установи.

Варто зазначити, що завданнями навчальної педагогічної практики є:

- поглиблення теоретичних знань студентів про особливості раннього дитинства і специфіку педагогічної роботи з дітьми;
- ознайомлення зі змістом педагогічного процесу в ЗДО;
- посилення участі в організації режимних процесів у групі раннього віку, набуття первинних умінь роботи з маленькими дітьми [10, с. 4–5].

Зупиняючись на останньому із зазначених завдань, вважаємо за потрібне пояснити, що під поняттям «посилення участі» розуміється спроба студента-практиканта в ролі вихователя дітей раннього та молодшого дошкільного віку. Мається на увазі участь і самостійне проведення всіх режимних процесів групи раннього віку. Як свідчить багаторічний досвід керівництва навчальною педагогічною практикою, студентам-практикантам у перший тиждень досить важко дається контакт із дітьми цієї вікової категорії. І лише починаючи з 2-го тижня та до завершення терміну навчальної педагогічної практики (4-й тиждень) студенти-практиканти оволодівають первинними професійними вміннями й навичками,

Тому можна припустити, що ефективним на першому тижні практики є навчально-методичне керівництво науково-педагогічними працівниками фахової кафедри, яке здійснюється відповідно до Положення про проведення практик здобувачів вищої освіти України [13]. Упродовж усього періоду цього виду практики консультування здійснюється також і педагогом-психологом, який має не лише роз'яснювати виконання завдань із дитячої психології, але й бути психологічним коучем у роботі з дітьми раннього віку в період їхньої адаптації до ЗДО.

Варто зауважити, що під час виконання завдань програми практики студенти-практиканти працюють не лише індивідуально, але й у групах, створюючи посібник із розвитку сенсорики дітей раннього віку. Як відомо, діти цієї вікової категорії активно пізнають оточуючий світ, тому такий посібник є досить ефективним і результативним.

На сьогодні актуальними є різні види таких посібників, які виготовляють із різнофактурного матеріалу: фетр, тканина, папір і картон, викидний матеріал тощо. Зважаючи на це, варто окреслити основні *вимоги* до посібника з розвитку сенсорики:

- доступність (усі елементи мають легко розкриватись, застібатись, прикріплюватись);
- практичність (дитина з посібником може гратись на килимку, на столі, на лавці);
- безпечність (елементи посібника не повинні бути такими, щоби поранити дитину);
- яскравість (у посібнику використовуються кольори, з якими вони знайомі в цьому віці),

- простота у використанні (кожен компонент посібника мусить бути зрозумілим для дитини);
- відповідність віковим можливостям дітей (завдання посібника мають відповідати рівню розвитку дитини).

Окрім того, посібник повинен мати вигляд килимка, оскільки він призначений для роботи з групою або підгрупою. Як відомо, у дітей раннього віку ще немає чітких навичок самообслуговування, тому посібник повинен містити гудзики, липучки, ремінці, блискавки, шнурівку, гачечки, кишеньки тощо.

Посібник із розвитку сенсорики рекомендується виконати в різних варіантах: він може мати сюжет або бути побудований за принципом доріжки, подорожі, квесту. У процесі виготовлення такого посібника студентам-практикантам роз'яснюється, що кольори мають бути світлими, яскравими, але не флуоресцентними. На жаль, сучасні студенти не досить чітко володіють дизайнерськими здібностями, але, водночас, вони повинні пам'ятати, що для посібника не можна використовувати небезпечні складники (жорстка губка для миття посуду, камінці, дзеркало, гілочки, гострі мушлі тощо). Композиція посібника має бути такою, щоби складники не були зосереджені поруч, наприклад, гудзики біля гудзиків, липучки біля липучок тощо. Під час систематичних консультацій із керівниками практики студенти-практиканти обговорюють проблеми, які виникають упродовж проходження ними навчальної педагогічної практики та розглядають шляхи їхнього подолання. Загалом, зміст навчальної педагогічної практики цілковито розкриває сутність практико орієнтованої підготовка майбутніх вихователів ЗДО.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Отже, підготовка майбутніх вихователів в освітньому середовищі ЗВО здійснюється з урахуванням їхньої потреби в постійному самовдосконаленні, професійному зростанню як самодостатньої, творчої особистості, яка збагачує педагогічний потенціал різними шляхами та в процесі самоосвіти, зокрема. Ефективною та результативною навчальною педагогічною практикою є в тому випадку, коли за отриманням і поглибленням знань про педагогічну діяльність вихователя, освітньо-виховним процесом у ЗДО, стоятиме формування в майбутнього педагога особистісних якостей, створення індивідуального стилю, манери спілкування тощо.

Звичайно, це дослідження не вичерпує всіх аспектів підготовки майбутніх вихователів в освітньому середовищі ЗВО, тому можна вказати кілька напрямів подальших наукових розвідок: шляхи вдосконалення змісту та завдань практико орієнтованої підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку; використання ІТ-технологій у підготовці майбутніх педагогів ЗДО до роботи з дітьми старшого дошкільного віку; наступність у підготовці майбутніх вихователів та керівників ЗДО: практико орієнтований підхід тощо.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Стандарт вищої освіти України підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Міністерство освіти й науки України. Київ. 2019. Доступно: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-012doshkilna-B.pdf>>.
2. *Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці*: моногр. / Г.В. Беленька [та ін.]; за заг. ред. І.І. Загарницької, Київ, 2009. 310 с.

3. Беленька, Г.В., 2011. *Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу*, Монографія, Київ, 320 с.
4. Бахмат, Н.В., 2018. Сучасні тенденції підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, вип. 155. с. 3–7. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_155_3>.
5. Бахмат, Н.В., 2018. Формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до моделювання рольової діяльності дошкільників: концептуальні підходи. *Освітній простір України*, вип. 12. с. 42–48. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/oru_2018_12_8>.
6. Поніманська, Т.І., 1990. Використання ігрових методів у професійній підготовці педагога. *Розвиток педагогічної освіти й науки в західних областях України: тези доповідей науково-практичної конференції*. Тернопіль, с. 59–60.
7. Поніманська, Т.І., 2008. Гуманістична парадигма виховання в підготовці фахівців із дошкільної освіти. *Сучасне дошкілля: реалії та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, Київ, с. 20–23.
8. Петухова, Л.Є. та Анісімова, О.Є., 2017. Практико-орієнтований підхід до підготовки майбутніх фахівців дошкільної галузі в контексті педагогічної спадщини Ф. Фребеля. *Молодий вчений. № 10.2 (50.2) жовтень*, с. 74–78.
9. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять та назв / упор. К.Л. Крутій, О.О. Фунтікова, Запоріжжя, 2010, 324 с.
10. Попова, Л.Б., 2014. Програма та методичні рекомендації до навчальної педагогічної практики (І модуль), *Навчально-методичний посібник* / авт.-укл. : Л.Б. Попова, К.І. Демчик, Кам'янець-Подільський, 44 с.
11. Беленька, Г.В., 2015. Освітній простір університету як умова формування професійної компетентності випускника. *Психолого-педагогічні науки*, № 4, с. 19–24.
12. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г. В., Богінч О.Л., Гавриш Н.В. та ін. Київ, 2012, 26 с. Доступно: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatochnij.pdf>>.
13. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Доступно: <https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSiSDVIV04waWZvbW5xVnM2Mmd5Y1FLdi1rUC0w/view>.
14. Беленька, Г.В., 2006. *Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання*, Монографія, Київ, 304 с.

PRACTICE-ORIENTED TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL-TEACHERS IN EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF ESTABLISHMENTS OF HIGHER EDUCATION

Demchyk Kateryna

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior lecturer Department of theory and methods of preschool education,

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University,

Kamianets-Podilskyi, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4269-420X>

demchyk@kpmu.edu.ua

Abstract. The article is focused on the topical issue of professional training of future teachers of preschool education institutions during their educational pedagogical

practice. The interpretation of the essence and meaning of the concept of “pedagogical practice” as “a way of studying the educational process on the basis of direct participation of trainees” is clarified, which is quite generalized and narrow. The normative and educational-methodical base of research of the question of professional preparation of future tutors of early and young preschool children is analyzed. It is revealed that the practice of using foreign experience, i.e. the legacy of outstanding teachers of the past (M. Montessori, R. Steiner, F. Frebel), is in the professional preparation of future preschool teachers. Emphasis is placed on the importance of implementation of person-centered, comprehensive, continuous and creative aspects in the training of future preschool educators. The skills that the trainees are expected to attain during the course of educational pedagogical practice in accordance with the program developed in compliance with the requirements of the Regulations on the practice of higher education applicants of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University are considered in detail. It is pointed out that it is expedient to consider the organization and methodological guidance of passing the first (bachelor) level of higher education of pedagogical practice in modern preschool educational establishments. The article deals with the peculiarities of the production of a manual for the development of sensors of early and young preschool children by the students-interns, their errors are considered, and the methodological recommendations are given for making it in compliance with the requirements for the clarity of this species. The further prospects of scientific research on the issues of preparation of future preschool teachers are substantiated.

Keywords: bachelor, educator, preschool education institution, educational pedagogical practice, educational environment, professional competence.

REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Standart vyshchoi osvity Ukrainy pidhotovky zdobuvachiv pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity z haluzi znan 01 Osvita / Pedahohika spetsialnosti 012 «Doshkilna osvita». Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Kyiv. 2019. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-012doshkilna-B.pdf>>.
2. Pidhotovka vykhovatel'ia do rozvytku osobystosti dytyny v doshkilnomu vitsi: monohr. / H.V. Bieliienka [ta in.]; za zah. red. I.I. Zaharnytskoi, Kyiv, 2009. 310 s.
3. Bieliienka, H.V., 2011. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti suchasnoho vykhovatel'ia doshkilnoho navchalnoho zakladu, *Monohrafiia*, Kyiv, 320 s.
4. Bakhmat, N.V., 2018. Suchasni tendentsii pidhotovky maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity // *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky, vyp. 155.* s. 3–7. Dostupno: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_155_3>.
5. Bakhmat, N.V., 2018. Formuvannia hotovnosti maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity do modeliuвання rol'ovoi diialnosti doshkilnykiv: kontseptualni pidkhody. *Osvitnii prostir Ukrainy, vyp. 12.* c. 42–48. Dostupno: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2018_12_8>.
6. Ponimanska, T.I., 1990. Vykorystannia ihrovykh metodiv u profesiinii pidhotovtsi pedahoha. *Tezy dopovidei nauково-praktychnoi konferentsii «Rozvytok pedahohichnoi osvity i nauky v zakhidnykh oblastiakh Ukrainy»*, Ternopil, s. 59–60.

7. Ponimanska, T.I., 2008. Humanistyczna paradyhma vykhovannia u pidhotovtsi fakhivtsiv z doshkilnoi osvity. *Materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii «Suchasne doshkillia: realii ta perspektyvy»*, Kyiv, s. 20–23.
8. Petukhova, L.Ie., Anisimova, O.E., 2017. Praktyko-orientovanyi pidkhid do pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi haluzi u konteksti pedahohichnoi spadshchyny F. Frebelia. *Molodyi vchenyi. № 10.2 (50.2) zhovten*, s. 74–78.
9. Doshkilna osvita: *slovnnyk-dovidnyk: ponad 1000 terminiv, poniat ta nazv / upor.* K.L. Krutii, O.O. Funtikova, Zaporizhzhia, 2010, 324 s.
10. Popova, L.B., 2014. Prohrama ta metodychni rekomendatsii do navchalnoi pedahohichnoi praktyky (I modul), *Navchalno-metodychnyi posibnyk / avt.-ukl.:* L.B. Popova, K.I. Demchuk, Kamianets-Podilskyi, 44 s.
11. Bielienska, H.V., 2015. Osvitnii prostir universytetu yak umova formuvannia profesiinoi kompetentnosti vypusknika. *Psykhologo-pedahohichni nauky, № 4*, s. 19–24.
12. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity / Naukovyi kerivnyk: A.M. Bohush, diisnyi chlen NAPN Ukrainy, prof, d-r ped. nauk; Avt. kol-v: Bohush A.M., Bielienska H.V., Bohinich O.L., Havrysh N.V. ta in. Kyiv, 2012, 26 s. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatocchnij.pdf>>.
13. Polozhennia pro provedennia praktyky zdobuvachiv vyshchoi osvity Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohienka. Dostupno: <https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSiSDVIV04waWZvbW5xVnM2Mmd5Y1FLdi1rUC0w/view>.
14. Bielienska, H.V., 2006. *Vykhovatel ditei doshkilnogo viku: stanovlennia fakhivtsia v umovakh navchannia*, Monohrafiia, Kyiv, 304 s.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-28-254-264>
УДК 159.923

Каньоса Наталія Григорівна,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,

Кам'янець-Подільський, Україна.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3716-9112>

nata_ka@ukr.net

natkanesa@gmail.com

ЦІННІСНО-СМИСЛОВА РЕГУЛЯЦІЯ ОСОБИСТОСТІ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Анотація. У статті автор аналізує суть понять «самореалізація» та «самоактуалізація», здійснює психодіагностичний аналіз креативності та її співвідношення з мотивацією, динамічною смисловою сферою та самосвідомістю, що в сукупності дає змогу говорити про самореалізацію. Зауважує, що самореалізація особистості є результатом гармонізації свідомого й несвідомого в поведінці суб'єкта, збільшення сили «Я» через опанування логіки власного несвідомого і зняття тим самим суперечностей зі свідомістю. З одного боку, самореалізація є розгортанням цінностей, з іншого, вона сама є цінністю вищого порядку. Найчастіше самореалізація здійснюється в професійній діяльності.